

УКРАЇНА

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городеського, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetskogo St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua http://www.minjust.gov.ua

29.09.2016 № 3808/12.0.1/16-16

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України

**Національна академія внутрішніх справ
України**

пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

Національна поліція України

вул. Академіка Богомольця, 10, м. Київ,
01601

**Головне управління Національної
поліції в м. Києві**

вул. Володимирська, буд. 15, м. Київ, 01601

**Святошинське УП Головного
управління Національної поліції в
м. Києві**

пр-т Перемоги, буд. 109, м. Київ, 03115

*Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини
у справі «Басенко проти України»*

26 листопада 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено рішення у справі «Басенко проти України», яке набуло статусу остаточного 26 лютого 2016 року.

У цьому рішенні Європейський суд констатував порушення матеріального та процесуального аспекту статті 3 (заборона катування) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що заявник зазнав нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження, відповідальність за яке несе держава-відповідач, та що органами влади не було проведено ефективного розслідування цієї події; та статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції у зв'язку з відсутністю у заявника ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з жорстоким поводженням, якого він зазнав.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявнику 8 000 (вісім тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та 3 684 (три тисячі шістьсот вісімдесят чотири) євро компенсації судових та інших витрат та додатково суми будь-яких податків, що можуть нараховуватись

Факти справи та суть порушень зазначено у стислому викладі рішення, що додається.

10 2493 65 16

Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та пункту 1 статті 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів індивідуального та загального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У своєму рішенні Європейський суд, аналізуючи проведене органами влади розслідування, вказав на такі його недоліки:

«63. По-перше, кримінальну справу за фактом нападу на заявника було порушено із затримкою. 4 березня 2002 року слідчий виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи на підставі неможливості встановити ступінь тяжкості тілесних ушкоджень заявника, незважаючи на те, що вже наступного дня судово-медичний експерт встановив ступінь тяжкості ушкоджень, класифікувавши їх як тілесні ушкодження середньої тяжкості. Незважаючи на це, прокуратура скасувала постанову від 4 березня 2002 року та порушила кримінальну справу лише 18 грудня 2002 року. Таким чином, у перші місяці після нападу органи влади поводитися здебільшого пасивно.

64. По-друге, впродовж значного періоду часу органи влади не вживали активних дій для встановлення місцезнаходження С. та забезпечення його явки для допиту (див. для порівняння щодо статті 2 Конвенції рішення у справах «Юрій Іларіонович Щокін проти України» (Yuri Illarionovitch Shchokin v. Ukraine), заява № 4299/03, п. 43, від 3 жовтня 2013 року, і «Трапезнікова проти Росії» (Trapeznikova v. Russia), заява № 21539/02, п. 85, від 11 грудня 2008 року). Варто зазначити, що особу С. як потенційного підозрюваного у справі було встановлено міліцією ще 4 березня 2002 року (див. пункт 7). Проте у матеріалах справи немає жодних свідчень про те, що органи влади вживали активних заходів для встановлення місцезнаходження С. та його допиту аж до 14 квітня 2005 року, коли, через більше ніж три роки, С. було оголошено у розшук.

65. По-третє, досудове слідство неодноразово зупинялося (див. для порівняння рішення у справі «Дудник проти України» (Didnyk v. Ukraine), заява № 17985/04, п. 36, від 10 грудня 2009 року, та «Коваль та інші проти України» (Koval and Others v. Ukraine), заява № 22429/05, п. 82, від 15 листопада 2012 року). Матеріали справи свідчать про те, що С. було встановлено як ймовірного зловмисника ще 9 квітня 2003 року, коли заявник впізнав його по фотографії під час пред'явлення для впізнання. Незважаючи на це, лише через кілька днів потому, 18 квітня 2003 року, слідство було з незрозумілих причин зупинено у зв'язку зі стверджуваною неможливістю встановити особу, яка вчинила злочин, а згодом,

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БАСЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BASENKO v. UKRAINE)
(Заява № 24213/08)

Стислий виклад рішення від 26 листопада 2015 року

24 лютого 2002 року у трамваї до заявника підійшли контролери комунального підприємства «Київпастранс» (далі – КП «Київпастранс») пан Г. і пан С. Згодом між ними і заявником виникла суперечка з приводу дійсності його квитка, і заявник в супроводі контролерів пішов до депо з метою владнати суперечку. На шляху до депо між контролерами та заявником розпочалася сутичка внаслідок якої заявник, серед іншого, зазнав перелому коліна.

26 лютого 2002 року заявник звернувся до органів внутрішніх справ із заявою, у якій він описав обставини інциденту. Через деякий час слідчий Святошинського РУ ГУ МВС України у м. Києві виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи за фактом події. Згодом прокурор Святошинського району м. Києва скасувала цю постанову та порушила кримінальну справу підозрою у завданні умисного тілесного ушкодження середньої тяжкості.

Неодноразово під час провадження слідство у справі зупинялось у зв'язку з неможливістю встановити особу, яка вчинила злочин. Після затримання С. 24 вересня 2007 року слідство було відновлено, а С. пред'явлено обвинувачення. Кримінальну справу щодо Г. було закрито у зв'язку з відсутністю в його діях складу злочину.

20 листопада 2007 року Святошинський районний суд м. Києва розглянув справу по суті за участю С., його захисника, прокурора, але за відсутності заявника, та визнав С. винним за усіма пунктами обвинувачення, призначив йому покарання у виді двох років позбавлення волі та звільнив від відбування покарання з випробуванням строком на два роки.

7 лютого 2005 року заявник звернувся до Голосіївського районного суду м. Києва з позовом до КП «Київпастранс» про відшкодування шкоди, завданої йому незаконними діями працівників підприємства. Суд відмовив у задоволенні позову заявника у зв'язку з тим, що він не довів, що зазнав тілесних ушкоджень від працівників підприємства-відповідача при виконанні ними своїх професійних обов'язків, та не пояснив, чому кримінальна справа за фактом інциденту ще перебуває на стадії досудового слідства. Суди апеляційної та касаційної інстанцій залишили вказане рішення суду без змін.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) на те, що його право на «особисту недоторканість» було порушено, внаслідок чого він зазнав серйозних ушкоджень статтею 6 Конвенції заявник скаржився, що кримінальне провадження щодо С. і Г. було надмірно тривалим та що його не повідомляли про хід справи, а отже позбавили можливості оскаржити неодноразові постанови про зупинення досудового слідства. За статтею 6 Конвенції заявник та скаржився, що був позбавлений доступу до суду, оскільки національні суди відмовили у задоволенні цивільного позову до КП «Київпастранс» на тій підставі, що кримінальне провадження щодо С. тривало. Він також посилався на пункт 2 статті 7 Конвенції, доводячи, що його право на доступ до суду було порушено, та на статтю 13 Конвенції з огляду на відсутність у нього ефективних засобів захисту у зв'язку зі ствердженням жорстоким поведінням.

Європейський суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, з огляду на суть скарг заявника вирішив розглядати їх за статтею 3 Конвенції.

Проаналізувавши матеріали справи, Європейський суд дійшов висновку, що органи влади провели ефективного розслідування жорстокого поведіння, якого зазнав заявник, оскільки забезпечили необхідної швидкості провадження та ефективного доступу заявника до процесу розслідування. Таким чином, було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Що стосується матеріального аспекту статті 3 Конвенції, Європейський суд встановив, що відповідальність за оскаржувані дії С. можна покласти на державу, оскільки С. напав на заявника виконанні обов'язків контролера, а не як приватна особа, і поведінка С. не була настільки відокремленою від статусу особи, що вчинила злочин, щоб не тягнути за собою матеріально-правову відповідальність держави. Таким чином, заявник зазнав від С. нелюдського та такого, що принижує гідність, поведіння, а відповідальність за дії С. несе держава. Отже, було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника на відсутність у нього ефективних засобів захисту щодо жорстокого поводження, Європейський суд послався на свій висновок про те, що через затримку кримінального провадження щодо С. та усунення заявника від участі в заключних етапах розслідування від заявника не можна було очікувати звернення до С. із позовом про відшкодування шкоди після закінчення кримінального провадження щодо останнього. Таким чином, теоретично доступні заявнику згідно національним законодавством компенсаторні засоби юридичного захисту на практиці за конкретних обставин цієї справи були неефективними, а тому було порушення статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушення статті 13 Конвенції;
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити такі суми, що мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (i) 8 000 (вісім тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суми будь-яких податків, що можуть нараховуватись;
 - (ii) 3 684 (три тисячі шістсот вісімдесят чотири) євро компенсації судових та інших витрат і додатково суми будь-яких податків, що можуть нараховуватись; ця сума має бути переказана безпосередньо на банківський рахунок юридичної фірми, що представляла заявника;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»